

Ilkka Haavisto

POLITIIKAN PUDOTUS

Valtioon luotetaan mutta poliittisia toimijoita epäillään

- Puoluepolitiikan toimijat ja tiedotusvälineet ovat menettäneet eniten asemiaan EVAn luottamuspuntarissa 2010-luvulla.
- Kärkisijoja miehittää valtion kova ydin: poliisi, presidentti ja puolustusvoimat.
- EVA kysyi kansalaisten luottamusta yhteiskunnan eri toimijoita kohtaan syksyn 2018 Arvo- ja asennetutkimuksessa. Edellisen kerran vastaava kysely tehtiin kymmenen vuotta sitten, talvella 2009.
- Eniten nauttimaansa luottamusta ovat onnistuneet kasvattamaan presidentti ja Euroopan unioni. Nousussa ovat myös kansalaisyhteiskunnan ja talouden toimijat.
- Yksittäisistä toimijoista kaikkein suurin muutos koskee tasavallan presidenttiä. Kansalaisten presidenttiä kohtaan tuntema luottamus on kasvanut 18 prosenttiyksikköä vuodesta 2009.

EVA selvitti syksyn 2018 Arvo- ja asennetutkimuksessaan, kuinka suurta luottamusta suomalaiset tuntevat 28 erilaista suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavaa tahoja tai toimijaa kohtaan.

Kokonaisuutena tarkastellen suomalaiset pikemmin luottavat yhteiskunnan eri toimijoihin kuin suhtautuvat niihin epäluuloisesti. Erot luottamuksessa eri tahoihin ovat kuitenkin suuria (Kuvio 1).

Väkevintä luottamus on julkisen sektorin instituutioihin ja toimijoihin. Eniten suomalaiset luottavat poliisiin (86 %). Palkintopalleille pääsevät myös puolustusvoimat (82 % luottaa) ja tasavallan presidentti (81 % luottaa).

Seitsemän laajimmin luotetun joukkoon mahtuu vain yksi yksityistä sektoria edustava taho – pienyritykset ja yksityisyrittäjät. Niiden edelle

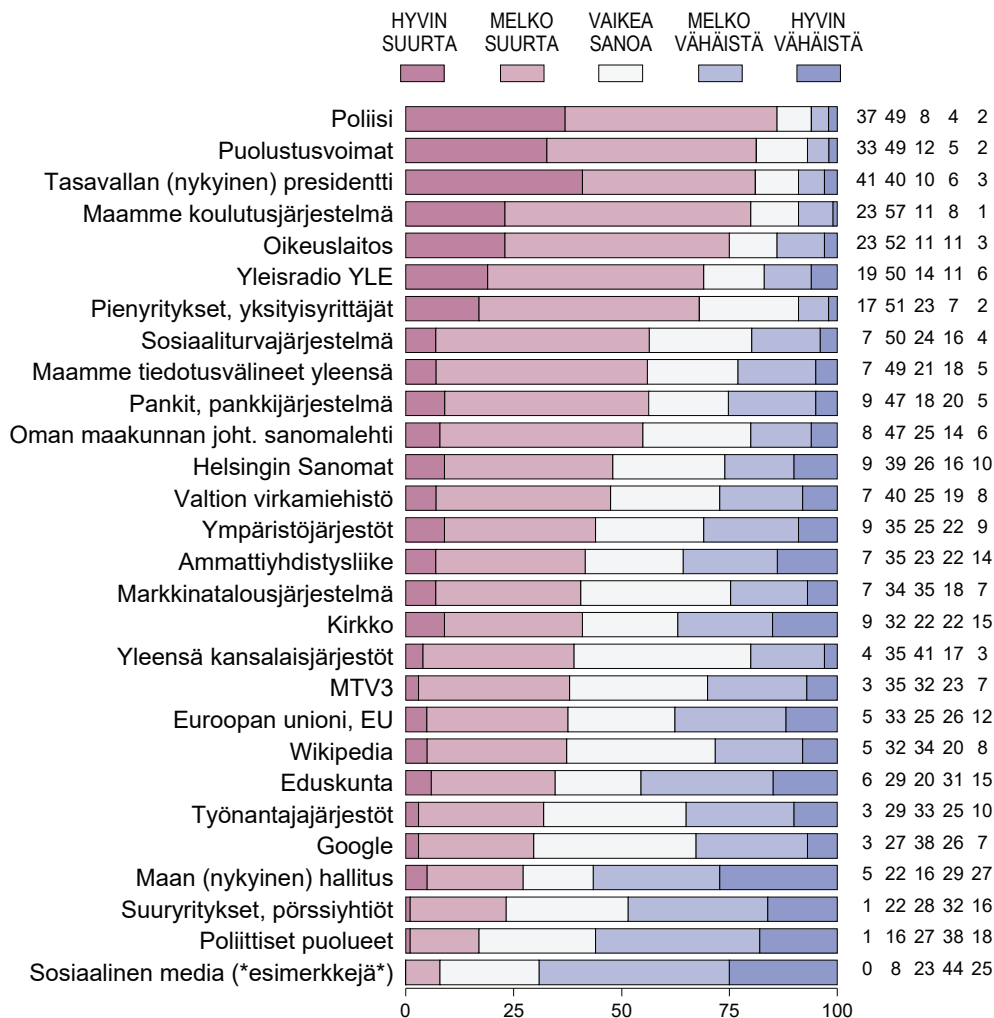
kiilautuvat koulutusjärjestelmä (80 % luottaa), oikeuslaitos (75 %) ja Yleisradio (69 %).

Jos vahva luottamus määritellään siten, että useampi kuin kaksi kolmesta luottaa tahoon, siilautuvat juuri pienyritykset ja yksityisyrittäjät viimeiseksi ryhmäksi, jolle suomalaiset antavat vahvan luottamuksensa.

Vaikka kärki erottuukin selvästi, on luottamus useisiin muihinkin yhteiskunnan keskeisiin instituutioihin vähintään kohtuullisella tasolla. Enemmistö (57 %) luottaa sosiaaliturvajärjestelmään, suomalaisiin tiedotusvälineisiin ylipäänsä (56 %), pankkeihin ja pankkijärjestelmään (56 %) sekä maakuntalehdistöön (55 %).

Suurin osa arvioitavista tahoista ei kuitenkaan saa taakseen väestön enemmistön luottamusta. Maan laajalevikkisintä sanomalehteä – Helsingin

Kuvio 1. Kuinka suurta luottamusta tuntee yhteiskunnan eri toimijoita kohtaan (%)

Sanomia – kohtaan luottamusta tuntee 48 prosenttia suomalaisista, mutta neljäsosa (26 %) ilmaisee luottamuksensa sitä kohtaan vähäiseksi.

Mielipiteet alkavat jakaantua vielä selkeämmin, kun listalla edetään alaspäin. Esimerkiksi ammattiyhdistysliikettä kohtaan 42 prosenttia tuntee luottamusta, mutta reilu kolmannes (36 %) kertoo luottamuksensa siihen olevan vähäistä. Euroopan unionin kohdalla luottamus ja epäluottamus osoittautuvat yhtä suuriksi (38 % ja 38 %).

Listan tyvestä löytyvät internetin tiedonlähteiden ohella työnantajajärjestöt, suuryitykset sekä edustuksellisen demokratian keskeisimmät toimijat: eduskunta, hallitus ja puolueet.

On paradoksaalista, että samalla kun luotto valtion instituutioihin on kivenkovaa, luottamus niiden linjauksista vastuun kantavaan politiikkaan on hyvin ohutta. Esimerkiksi luottamus Wikipediaan on suurempaa kuin luottamus eduskuntaan.

Luottamuksen ilmapiiri vahvistuu

Kansalaisten yhteiskunnallisia toimijoita kohtaan tuntema luottamus on kokonaisuudessaan jonkin verran kasvanut 2010-luvun aikana. Vuosien 2009 ja 2018 välisenä aikana luottamuksessa myönteiseen suuntaan tapahtuneet muutokset ovat kielteiseen suuntaan tapahtuneita suurempia ja niitä on lukumääräisesti enemmän (Kuvio 2).¹

Mittausten välinen pitkä, lähes kymmenen vuoden aikaväli huomioiden muutokset luottamuksessa ovat kaiken kaikkiaan maltillisia.

Yksittäisenä luottamusrakettina erottuu tasavallan presidentti, jota kohtaan tunnettu luottamus on kasvanut 18 prosenttiyksikköä (tarkat toimijakohtaiset muutokset löytyvät Liitekuviosta 1 ja 2 julkaisun lopussa). Kun toimijoiden sijoituksia verrataan vuoden 2009 sijoitukseen asteikkokeskiarvon mukaisessa järjestyksessä, presidentti on noussut seitsemän sijaa kakkos-

Kuvio 2. Luottamus yhteiskunnan toimijoihin talvella 2009 ja syksyllä 2018 (asteikkokeskiarvojen erotukset)

sijalle (Taulukko 1) ohi puolustusvoimien. Kohentunut luottamus ei kuitenkaan koske politiikan muita toimijoita. Myös median toimijat ovat pääsääntöisesti luottamuspörssin puutoajia. Taulukko 1 vetää muutokset yhteen. Se kertoo sijoitusten muutosten lisäksi luottamuksen muutoksen suunnan ja suuruusluokan (ks. kuvio 2 yllä).

Viranomaisiin luotetaan

Neljä listan viidestä ensimmäisestä sijasta menee viranomaisille. Julkisia toimijoita kohtaan tunnettu luottamus on myös kasvussa lukuun ottamatta koulutus- ja sosiaaliturvajärjestelmiä, joiden kohdalla myös sijoitukset listalla laskivat hieman vuodesta 2009 (Taulukko 2).

Suomalaisten luottamus poliisiin on hieman lujittunut entisestään, vaikka poliisi nappasi yksisijoituksen luottamusrankingissa myös vuonna 2009. Viime vuosien yksittäiset poliisiin kohdistuneet epäilykset, tutkinnat ja oikeudenkäyn-

nit eivät ole horjuttaneet poliisia kohtaan tunnettua yleistä luottamusta. Uskoa poliisiin eivät ole liioin nakertaneet poliisin toiminnan uudelleenjärjestelyt, vaikka niitä on ajoittain kritisoitu julkisuudessa voimakkaastikin.

Poliisin kintereillä kolmannella sijalla tulevat puolustusvoimat. Puolustusvoimien sijoitusta aivan kärkisijoille voidaan pitää hyvänä saavutuksena. Myös armeija on viime vuosina saanut oman osansa erilaisista kohuista, joiden on julkisuudessa arveltu aiheuttaneen sille mainehaittaa.²

On ilmeistä, että suomalaisten luottamus keskeisiin valtiollisiin instituutioihin – etenkin turvallisuutta ylläpitäviin – on ankkuroitu varsin syvälle. Yksittäiset kohut eivät juuri tätä perusluottamusta heilauta.

Sosiaaliturvajärjestelmä on mittauksen ainoa julkisen sektorin taho, jota kohtaan koettu luottamus on huomionarvoisesti laskenut. Tulos ei

Yle on tiedotusvälineistä luotetuin.

Taulukko 1. Suomalaisen yhteiskunnan luottamusranking 2018

Sijoitus vuonna 2018	Sijoituksen muutos 2009–2018		Luottamuksen muutos 2009–2018
1.	..	Poliisi	▲
2.	+7	Tasavallan presidentti	▲▲▲
3.	..	Puolustusvoimat	▲▲
4.	-2	Koulutusjärjestelmä	▶
5.	+1	Oikeuslaitos	▲▲
6.	+2	Pienyritykset, yksityisyrittäjät	▲▲
7.	-3	Yleisradio YLE	▶
8.	-3	Sosiaaliturvajärjestelmä	▼
9.	-2	Oman maakunnan johtava sanomalehti	▼
10.	..	Maamme tiedotusvälineet yleensä	▼
11.	..	Pankit, pankkijärjestelmä	▶
12.	..	Helsingin Sanomat	▶
13.	+3	Yleensä kansalaisjärjestöt	▲▲
14.	..	Valtion virkamiehistö	▲
15.	..	Markkinatalousjärjestelmä	▲▲
16.	+2	Ympäristöjärjestöt	▲
17.	-4	MTV3	▼
18.	-1	Ammattiyhdistysliike	▶
19.	+2	Kirkko	▶
20.	+3	Euroopan Unioni, EU	▲▲▲
21.	+1	Työnantajajärjestöt	▲▲
22.	-2	Eduskunta	▼
23.	+1	Suuryritykset, pörssiyritykset	▲▲
24.	-5	Maan nykyinen hallitus	▼▼▼
25.	..	Puolueet	▲

Sijoitukset asteikkokeskiarvojen mukaan. Saman asteikkokeskiarvon saavien toimijoiden keskinäisen järjestyksen ratkaisevat luottamuksen ja epäluottamuksen erotukset. Luottamuksen muutos on laskettu asteikkokeskiarvojen 2018 ja 2009 erotuksena. Yksi nuoli merkitsee 0,10–0,19 muutosta, kaksi nuolta 0,20–0,29 muutosta ja kolme nuolta 0,30 tai suurempaa muutosta asteikkokeskiarvossa. Nuoli oikealle merkitsee, että muutos on vähäinen (alle 0,10).

Taulukko 2. Luottamus julkisen sektorin toimijoihin

Sijoitus vuonna 2018	Sijoituksen muutos 2009–2018		Luottamuksen muutos 2009–2018
1.	..	Poliisi	▲
3.	..	Puolustusvoimat	▲▲
4.	-2	Koulutusjärjestelmä	▶
5.	+1	Oikeuslaitos	▲▲
8.	-3	Sosiaaliturvajärjestelmä	▼
14.	..	Valtion virkamiehistö	▲

kuitenkaan ole yllätys, jos ajatellaan, että sosiaaliturvajärjestelmän uudistamistarpeista on puhuttu jo jonkin aikaa.

Julkisen sektorin menestyksen luottamusrankingissa täydentää seitsemänneksi sijoittuva valtion mediayhtiö Yle (69 %), joka on listalla mukana olevista tiedotusvälineistä selvästi luotetuin. Se on ainoa tiedotusväline, jota kohtaan tunnettu luottamus ei ole laskenut. Silti myös Ylen sijoitus laskee edellisestä mittauksesta kolme sijaa.

Politiikka ja media putoavat

Tasavallan presidentin nousu luottamusmittarin kärkikolmikkoon on poikkeus politiikan toimijoiden joukossa. Kaikki muut politiikan keskeiset toimijat – puolueet, eduskunta ja hallitus – sijoittuvat listan hännille. Vertailussa vuoteen 2009 sekä eduskunta että etenkin hallitus putoavat rankingissa monta sijaa. Puolueita kohtaan tunnettu epäluottamus on nyt hieman lievempää kuin vuonna 2009, mutta pysyy syvänä: puolueet ovat listan viimeisinä sijalla 25 (Taulukko 3).

Maan hallitusta kohtaan tunki lokakuussa 2018 luottamusta vain 27 prosenttia suomalaisista. Enemmistön (56 %) luottamus hallitukseen oli vähäistä. Rajuhkoja lukuja saattaa osittain selittää mittausajankohta. Hallituksen suosion alhaisuus vaaleja lähestyttäessä on ollut viime aikoina pikemmin sääntö kuin poikkeus.

Silti kyse ei ole vain hallituspuolueiden matailien suosiolukujen heijastumisesta luottamukseen. Epäluottamus edustuksellisen demokrati-an toimijoihin on paljon päivänpolitiikan asetelmia syvempää. Vain 17 prosenttia luottaa poliittisiin puolueisiin. Enemmistön (56 %) luottamus niihin on pientä. Jos politiikan raaka-aineita pidetään eltaantuneina, ei voida olettaa, että niitä tehty keittokaan maittäisi.

Myös kansanvallan sydämeen, eduskuntaan, luottaa vain noin kolmasosa (35 %). Selvästi suurempi joukko suomalaisia (46 %) kokee luottamuksensa eduskuntaa kohtaan alhaiseksi. Eduskunnan kannalta tilanne on murheellinen. Suomalaiset luottavat sitä enemmän EU:hun (38 %) tai Wikipeidiaan (37 %).

Euroopan unioni onkin presidentin jälkeen luottamuspuutarin toiseksi kovin nousija. Sitä kohtaan tunnettu luottamus on kasvanut 17 prosenttiyksikköä vuodesta 2009. Tulos sopii hyvin yhteen sen tosiasian kanssa, että suomalaisten suhtautuminen EU:hun on lähes koko 2010-luvun ajan ollut edeltäneitä vuosikymmeniä myönteisempää.³

Tyytymättömyys parlamentarismien toimijoita kohtaan on Suomessa eräänlainen asenteellinen vakio, johon ei EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa saatujen tulosten valossa ole nähtävissä mitään muutosta.⁴ Demokratian kannalta on kuitenkin mielenkiintoista, että samaan aikaan kun luottamus puoluepolitiikkaan laskee, luottamus presidentin ja EU:n kaltaisiin ei-parlamentarisiin vallankäyttäjiiin kasvaa.

Puoluepolitiikan instituutioiden ohella toinen kautta linjan luottamusta menettänyt ryhmä koostuu tiedotusvälineistä (Taulukko 4). Suomalaisen luottamus kolmeen listalla olleeseen tiedotusvälineeseen on pudonnut hieman. Kolmen eri tahon sijoitus on laskenut vuodesta 2009.

Suurinta luottamus on Yleen (69 % luottaa), jonka lisäksi enemmistö (56 %) luottaa maamme tiedotusvälineisiin yleensä. Osapuilleen yhtä moni (55 %) luottaa myös oman maakunnan johtavaan sanomalehteen. Valtakunnallisesti merkittäviin tiedotusvälineisiin, Helsingin Sanomiin ja MTV3:een, luottaa selvästi harvempi (48 % ja 38 %).

Eduskunnan tilanne on murheellinen.

Taulukko 3. Luottamus politiikan toimijoihin

Sijoitus vuonna 2018	Sijoituksen muutos 2009–2018		Luottamuksen muutos 2009–2018
2.	+7	Tasavallan presidentti	▲▲▲
20.	+3	Euroopan Unioni, EU	▲▲▲
22.	-2	Eduskunta	▼
24.	-5	Maan nykyinen hallitus	▼▼▼
25.	..	Puolueet	▲

Taulukko 4. Luottamus tiedotusvälineisiin

Sijoitus vuonna 2018	Sijoituksen muutos 2009–2018		Luottamuksen muutos 2009–2018
7.	-3	Yleisradio YLE	▶
9.	-2	Oman maakunnan johtava sanomalehti	▼
10.	..	Maamme tiedotusvälineet yleensä	▼
12.	..	Helsingin Sanomat	▶
17.	-4	MTV3	▼

Tiedotusvälineillä ei enää ole yksinoikeutta tiedonvälitykseen julkisuudessa. Niiden ohella suomalaiset saavat tietonsa esimerkiksi internetin eri toimijoiden sekä sosiaalisen median sivustoilta. Tämänkertaiseen luottamuskyselyyn uusina sisällytetyistä nettitoimijoista Wikipedian luottamuslukemat (37 % luottaa, 28 % ei) vastaavat osapuulleen MTV3:n saamia lukemia.

Someen luotetaan poliitikoitakin vähemmän.

Suomessa tehdään päivittäin kymmeniä miljoonia Google-hakuja, jotka ohjaavat suomalaisia heidän kulloinkin tarvitsemansa tiedon lähteille. Suomalaisien luottamus Googleen ei kuitenkaan ole järin suuri (30 % luottaa, 33 % ei). Kaikki on kuitenkin suhteellista: Google on suomalaisten mielestä merkittävästi luotettavampi kuin vaikkapa Suomessa toimivat suuryritykset yleensä.

Sellainenkin taho lopulta löytyy, johon suomalaiset luottavat vielä vähemmän kuin poliittisiin puolueisiin. Tämä on sosiaalinen media (Face-

book, Twitter, Instagram jne.), johon luottaa vain alle kymmenesosa (8 %), ja jota kohtaan valtaosa suomalaisista (69 %) ilmaisee vain vähäistä luottamusta.

Yksityinen ja kolmas sektori nousee

Politiikan ja tiedotusvälineiden menettäessä asemaansa luottamuspuutarissa ovat markkinatalouden ja kansalaisyhteiskunnan toimijat vastaavasti kohentaneet osakkeitaan (Taulukko 5).

Yksityisen sektorin kirkkaasti luotettavin taho ovat pienyritykset ja yksityisyrittäjät, jotka kiilaa luottamuspuutarin sijalle kuusi. Heihin luottaa suurehko enemmistö (68 %). Yrittäjien erityispiirre on lisäksi se, että vain hyvin harva (9 %) osoittaa yrittäjille epäluottamustaan.

Luottamus yrittäjiin on paljon suurempaa kuin luotto pankkeihin (56 % luottaa, 25 % ei), saati suuryrityksiin (23 % luottaa, 48 % ei). Toisaalta luottamus niin pieniä kuin suuria yrityksiä se-

Taulukko 5. Luottamus yksityiseen ja kolmanteen sektoriin

Sijoitus vuonna 2018	Sijoituksen muutos 2009–2018		Luottamuksen muutos 2009–2018
6.	+2	Pienyritykset, yksityisyrittäjät	▲▲
11.	..	Pankit, pankkijärjestelmä	▶
13.	+3	Yleensä kansalaisjärjestöt	▲▲
15.	..	Markkinatalousjärjestelmä	▲▲
16.	+2	Ympäristöjärjestöt	▲
18.	-1	Ammattiyhdistysliike	▶
19.	+2	Kirkko	▶
21.	+1	Työnantajajärjestöt	▲▲
23.	+1	Suuryritykset, pörssiyritykset	▲▲

kä myös koko markkinatalousjärjestelmää (41 % luottaa, 25 % ei) kohtaan on kohentunut selvästi vuodesta 2009.

Markkinatalouden toimijoiden ohella nousussa ovat myös kansalaisjärjestöt yleensä. Luottamus esimerkiksi ympäristöjärjestöihin (44 % luottaa, 31 % ei) ja kirkkoon (41 % luottaa, 37 % ei) on kasvanut.

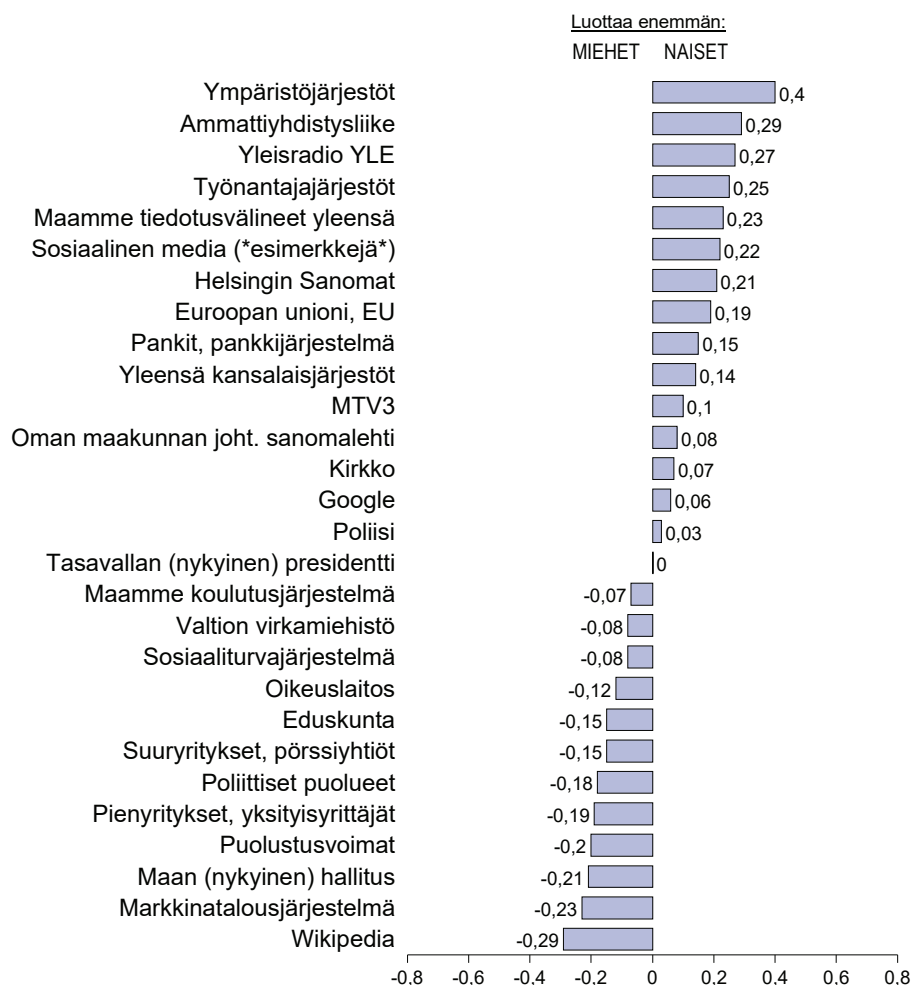
Kasvanut luottamus talouteen ja järjestöihin sulkee sisäänsä myös työmarkkinajärjestöt. Luottamus sekä ammattiyhdistysliikkeeseen (42 % luottaa, 36 % ei) että työnantajajärjestöihin (32 % luottaa, 35 % ei) on lisääntynyt vuodesta 2009. Luotto ay-liikkeeseen on selvästi työnantajia suurempaa, mutta työnantajien järjestöt ovat parantaneet luottamuslukemiaan vastapuoliaan enemmän.

Luottamuserot suurissa väestön sisällä

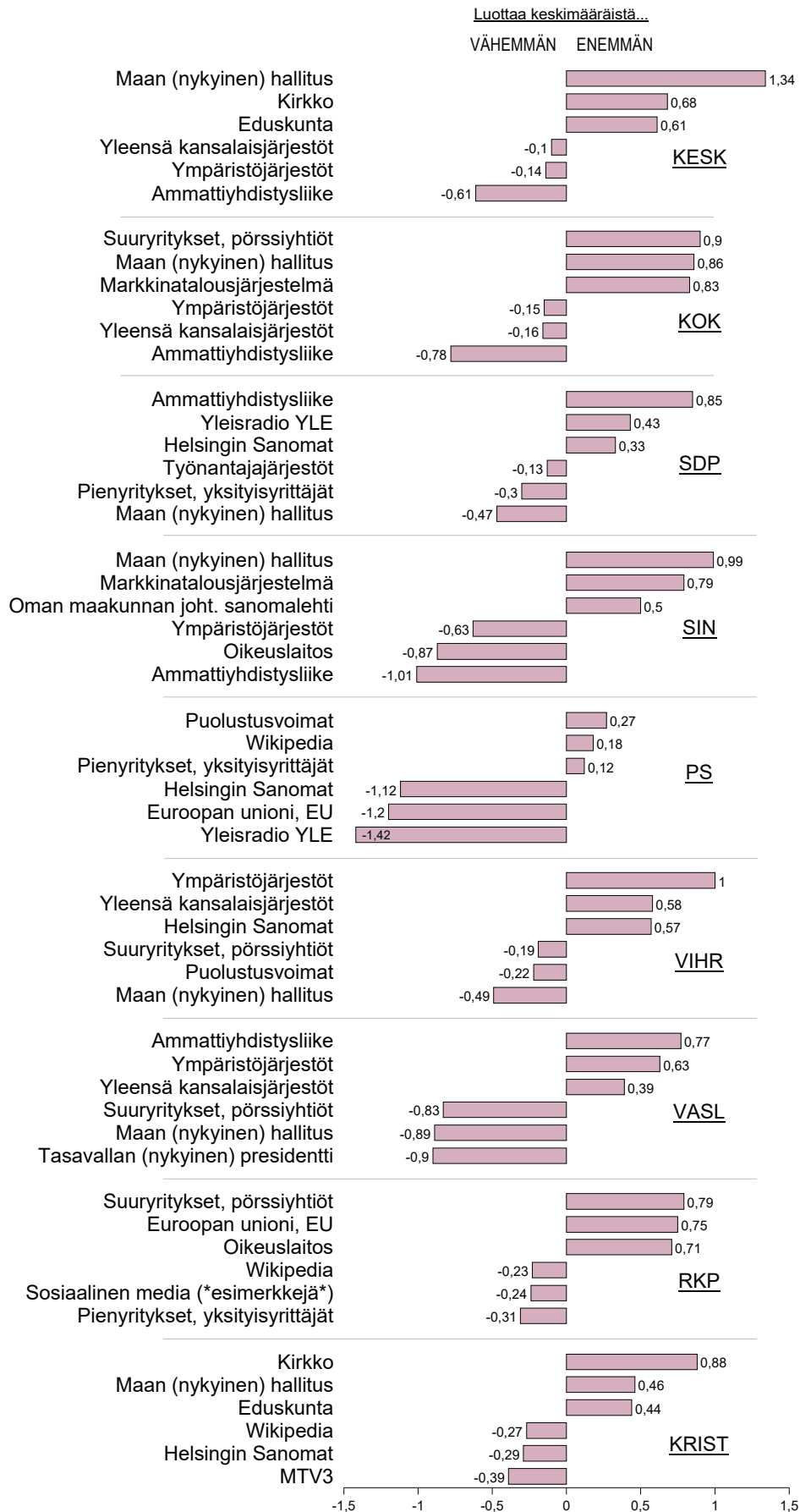
Luottamuksessa eri tahoihin on paikoin suurehkoja eroja väestöryhmien välillä. Suhtautumiseröjen tarkastelu sukupuolten välillä (Kuvio 3) paljastaa, että naiset luottavat järjestöihin ja mediaan lähes järjestään enemmän kuin miehet, joiden luottamusprofiilissa painottuvat taas voimakkaammin talouden, politiikan ja valtion toimijat.

Merkittävin erottelija on kuitenkin poliittinen kanta. Eri puolueiden kannattajien välisten luottamuseröjen ydin voidaan pelkistää kuvioon, joka esittää kunkin puolueen äänestäjäryhmän kokeman luottamuksen kolme suurinta poikkeamaa kumpaankin suuntaan väestön keskiarvosta (Kuvio 4).

Kuvio 3. Luottamus yhteiskunnan toimijoihin: miehet vs. naiset (asteikkokeskiarvojen erotukset)

Kuvio 4. Luottamus yhteiskunnan toimijoihin: puolueiden kannattajien luottamuserojen pääpiirteet (kolme merkittävintä positiivista ja negatiivista poikkeamaa koko väestön keskiarvosta)

Kuvion profiilit antavat myös osviittaa yhteiskunnallisen luottamuksen ”kokonaismäärästä” puolueiden äänestäjäryhmissä Ne kertovat, että perussuomalaisia, vasemmistoliittoa tai sinisiä äänestävien parissa luottamus yhteiskunnan toimijoihin on keskimäärin vähäisempää kuin muita puolueita äänestävien joukossa.

Äänestäjäryhmien luottamuserot tuovat esiin myös kiinnostavia yhteneväisyyksiä eri puolueiden kannattajien välillä. Keskustan ja kristillisdemokraattien äänestäjien poikkeamat vahvemman luottamuksen suuntaan ovat sisällöltään liki identtiset. Samaten vihreiden ja vasemmistoliiton, kuten myös kokoomuksen ja sinisten kannattajien poikkeamalistoiissa vahvemman luottamuksen suuntaan kaksi kolmesta tekijästä osuu yksin.

Jos tarkastellaan poikkeamalistoja heikomman luottamuksen suuntaan, keskustan ja kokoomuksen äänestäjät löytävät toisensa samaten kuin jälleen vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestävät.

**Luottamus
valtamediaan
yhdistää sosiaali-
demokraatteja ja
vihreitä.**

Yhteneväisyyksien lisäksi puolueiden kannattajaryhmien välille piiryy myös suurehkoja jännitteitä, joiden ytimessä ovat vuorollaan luottamus mediaan, ammattiyhdistysliikkeeseen ja suuryrityksiin.

Muita suurempi luottamus valtamediaan, erityisesti Helsingin Sanomiin ja Yleisradioon, näyttäisi yhdistävän sosiaalidemokraatteja ja vihreitä. Etenkin perussuomalaisia mutta myös kristillisdemokraatteja äänestävät ovat puolestaan keskimääräistä mediakriittisempiä.

Luottamus ammattiyhdistysliikkeeseen on kärkipoikkeama kummankin perinteisen työväenpuolueen, sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton äänestäjien parissa. Vastaavasti kokoomusta ja keskustaa äänestävillä keskimääräistä vähäisempi luottamus ammattiyhdistysliikkeeseen muodostaa suurimman poikkeaman heikon luottamuksen suuntaan.

Kokoomuksen ja RKP:n äänestäjiä tuo yhteen keskimääräistä selvästi suurempi luottamus suuryrityksiin. Keskimääräistä vähäisempi luotto suuryrityksiin on taas vasemmistoliiton ja vihreiden äänestäjiä yhdistävä tekijä.

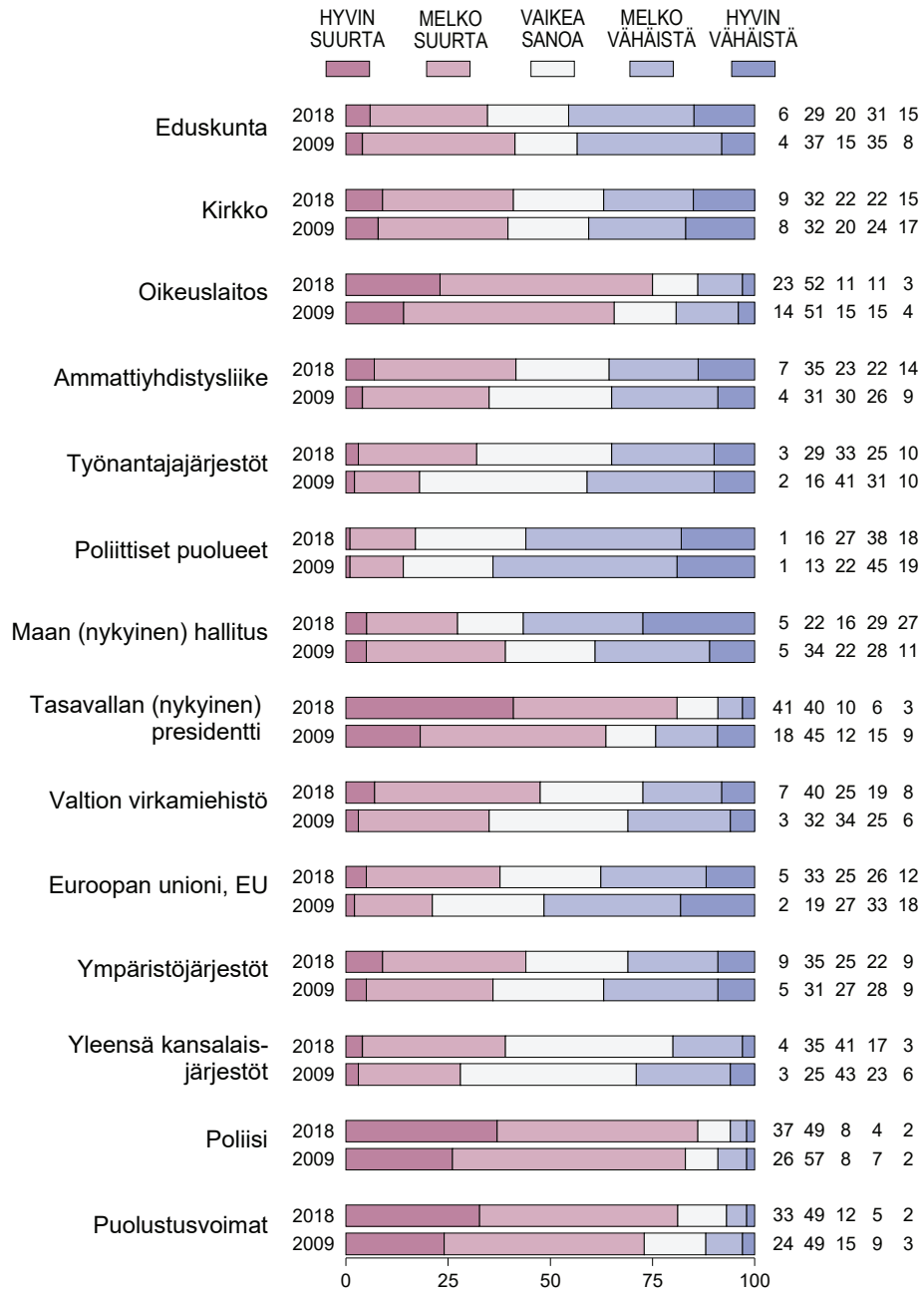
EVAn Arvo- ja asennetutkimus

Kyselyn tulokset ovat osa EVAn vuoden 2018 Arvo- ja asennetutkimusta. Tulokset perustuvat 2 073 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 24.9.–4.10.2018.

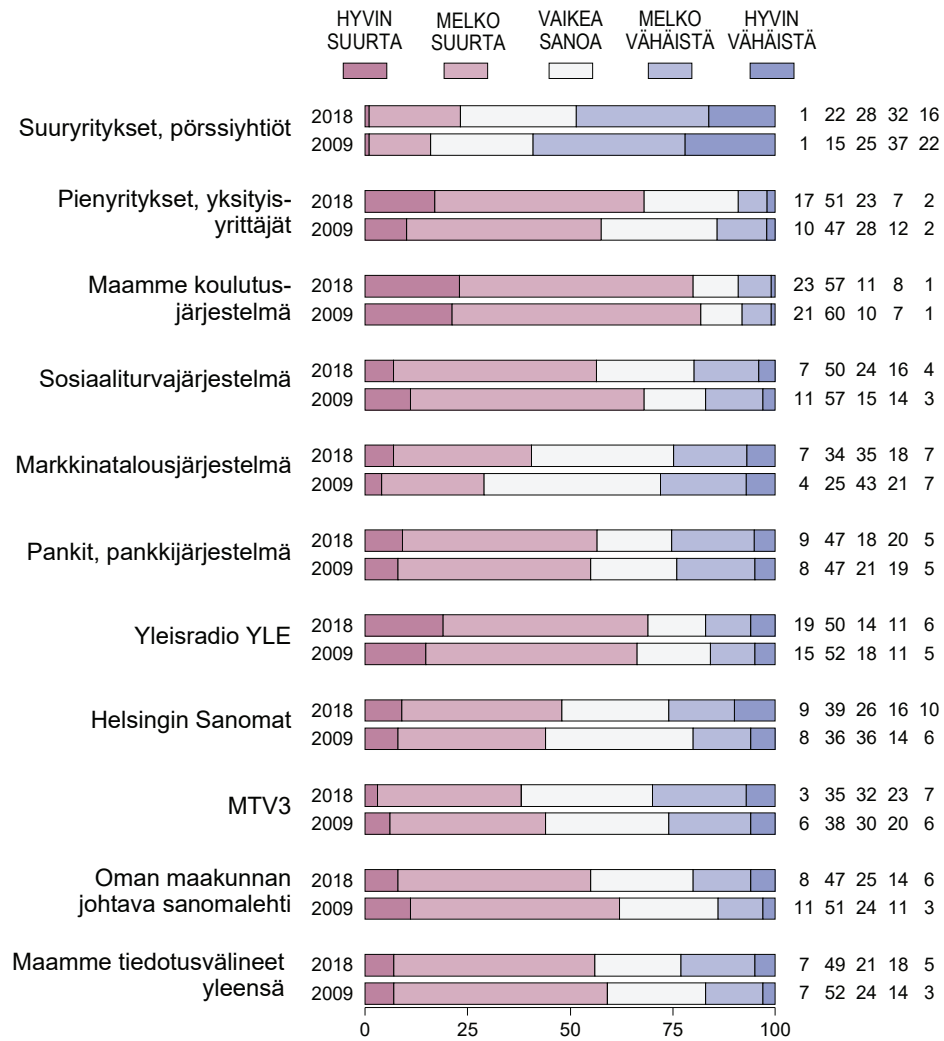
Vastajaat edustavat koko maan 18–70-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internet-paneelilla ja painotettu edustamaan väestöä sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy, joka on laatinut myös tulosgraafikan.

Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi. Vuodesta 1984 lähtien tehtyjen tutkimusten tulokset löytyvät EVAn Arvo- ja asennetutkimusten tietokannasta Arvopankista osoitteesta: www.eva.fi/arvopankki.

Liitekuvio 1. Luottamus yhteiskunnan toimijoihin talvella 2009 ja syksyllä 2018 (%)

Liitekuvio 2. Luottamus yhteiskunnan toimijoihin talvella 2009 ja syksyllä 2018 (%)

Viitteet

- ¹ Kuvio 2 esittää asteikkokeskiarvojen erotukset niiden 25 muuttujan kohdalla, jotka sisältyivät sekä vuoden 2009 että 2018 kyselyihin. Asteikkokeskiarvot ovat hyvä indikaattori muutoksille, sillä luottamus- ja epäluottamuslukemien lisäksi ne ottavat huomioon myös mielipiteiden intensiteetin ("hyvin suurta" ja "hyvin vähäistä" -osuudet). Luottamusmuutoksia arvioidaessa on syytä huomioida mittausajankohtiin liittyvät eroavaisuudet. Alkuvuonna 2009 tuolloinen hallitus oli kautensa puolessa välissä, vuoden 2018 mittauksessa taas kautensa loppusuoralla. Tällä erolla saattaa olla merkitystä erityisesti hallitusta ja eduskuntaa koskeviin arvioihin. Vuosi 2009 oli myös globaalin finanssikriisin puhkeamisen jälkeinen vuosi, jolloin tapahtuneen vaikutukset reaaliselouteen olivat juuri valkenemassa suomalaisille. Markkinatalous oli tuolloin kovan kritiikin kohteena, ks. lisää Haavisto & Kiljunen (2009).
- ² Kansainvälisissä tutkimuksissa luottamus puolustusvoimiin on yleensä korkea miltei kaikissa maissa, myös silloin, kun luottamus julkiseen sektoriin muutoin on alhaisempi, ks. esim. Simmons, Silver, Johnson, Taylor & Wike (2018), ss. 41–42.
- ³ EVAn Arvo- ja asennetutkimuksissa muutos kohti selvästi myönteisempiä EU-asenteita havaittiin vuoden 2012 Arvo- ja asennetutkimuksessa, ks. Haavisto (2012). Tasomuutos EU-asenteissa on sittemmin pysynyt pitkälti ennallaan.
- ⁴ EVAn arvo- ja asennetutkimuksista ilmenee, että puolueita on käytännössä aina pidetty vieraantuneina kansalaisten elämästä ja ongelmista, ks. Metelinen (2018), ss. 6–9.

Kirjallisuus

- Haavisto, I. (2012). EU vai EI?, EVAn Arvo- ja asennetutkimus 2012, Taloustieto Oy, Helsinki.
- Haavisto, I. & Kiljunen, P. (2009). Kapitalismi kansan käärijällä, EVAn Arvo- ja asennetutkimus 2009, Taloustieto Oy, Helsinki.
- Metelinen, S. (2018). Ulkopolitiikan johtotähti, EVA Analyysi No 66, Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA.
- Simmons, K., Silver, L., Johnson, C., Taylor, K. & Wike, R. (2018). In Western Europe, Populist Parties Tap Anti-Establishment Frustration but Have Little Appeal Across Ideological Divide, Pew Research Center, July 2018.

Kirjoittaja

Ilkka Haavisto on EVAn tutkimuspäällikkö.

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Arviot esittelevät ajankohtaisia ideoita ja keskustelunaiheita. Arvioiden kirjoittajat vastaavat esitetyistä mielipiteistä, jotka eivät välttämättä edusta EVAn kantaa.

Arviot löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-074X (PDF)